

ZAPISNIK

sa 20. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održane 16. decembra 2021. godine

Sjednica je počela u 12 sati i 20 minuta.

Sjednici je predsjedavao Jovan Jole Vučurović, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sledeći članovi/ce Odbora: Jelena Božović, dr Strahinja Bulajić (kojeg je u drugom dijelu sjednice, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine Crne Gore, mijenjala poslanica Nataša Jevrić), dr Albin Ćeman, dr Srđan Pavićević, Miodrag Lekić i Slaven Radunović, zamjena člana Odbora dr Vladimira Dobričanina, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Sjednici nijesu prisustvovali članovi/ce Odbora: Amer Smailović, dr Halil Duković, Ivan Mitrović, Mevludin Nuhodžić, Vesna Pavićević i Genci Nimanbegu.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Janko Odović, državni sekretar u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, Bojan Paunović, v.d. direktora Direktorata za budžet, Indira Lekić, načelnica u Direktoratu za državni budžet, Radmila Martinović, savjetnica u Direktoratu za državni budžet, Tijana Milijić, savjetnica u Direktoratu za državni budžet i Biljana Vučetić, koordinatorica Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Danko Damjanović, generalni sekretar institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, mr Zorica Knežević, državna revizorka u Državnoj revizorskoj instituciji, mr Bojan Božović, državni sekretar u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava, prof. dr Vesna Bratić, ministarka prosvjete, nauke, kulture i sporta, Milica Kadović, državna sekretarka u Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta, Rešad Sijarić, direktor Zavoda za školstvo, Ivan Medojević, direktor Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Emir Dacić, direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Salko Luboder, direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore, Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskog savjeta u Crnoj Gori, Faik Nika, predsjednik Albanskog nacionalnog savjeta u Crnoj Gori, Mensur Šaljaj, predsjednik Romskog savjeta, Mirsad Rastoder, predsjednik Izvršnog odbora Bošnjačkog vijeća u Crnoj Gori i Pavle Čupić, pravni savjetnik u NVO „Građanska alijansa“.

Sjednicu nijesu pratili predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sledeći

DNEVNI RED:

1. PREDLOG ZAKONA O BUDŽETU CRNE GORE ZA 2022. GODINU, SA PREDLOGOM DA SE RAZMOTRE SLEDEĆE BUDŽETSKE POTROŠAČKE JEDINICE (zainteresovano radno tijelo):

(1) **Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore** – član 53 stav 3 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list CG“, br. 42/11 i 32/14), u okviru Programa 12 020 - Zaštita ljudskih prava i sloboda (str. 287 i 288 - 50201),

- (2) **Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava** u okviru programa: 12 024 - Uređenje i upravljanje u sistemu pravosuđa i 12 025 - Unapređenje i zaštita ljudskih i manjinskih prava i promocija rodne ravnopravnosti (str. 77, 78, 79, 80, 81, 82 - 40201),
- (3) **Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama** u okviru Programa 12 021 - Zaštita ličnih podataka i slobodan pristup informacijama (str. 299 i 300 - 51001),
- (4) **Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava** u okviru Programa 12 025 - Unapređenje i zaštita ljudskih i manjinskih prava i promocija rodne ravnopravnosti (str. 318 i 319 - 52601),
- (5) **Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore** u okviru Programa 20 021 - Zaštita, očuvanje i razvoj kulturne baštine (str. 81 i 82 - Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava - 40201) i
- (6) **Nacionalni savjeti** u okviru Programa 12 025 - Unapređenje i zaštita ljudskih i manjinskih prava i promocija rodne ravnopravnosti (Aktivnost 12025001/005) (strana 81 - Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava - 40201)

a) u domenu obezbjeđivanja dovoljnih budžetskih sredstava za sprovođenje politike inkluzivnog obrazovanja na svim nivoima:

- **Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta i Zavod za školstvo**, u okviru Programa 19 032 - Uređenje, nadzor i razvoj svih nivoa obrazovnog sistema, nauke, kulture i sporta (str. 170, 171 i 172 – Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta – 40701 i str. 194, 195 i 196 – Zavod za školstvo – 40704) i

b) u domenu obezbjeđivanja održivosti funkcionisanja dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju:

- **Ministarstvo finansija i socijalnog staranja**, u okviru Programa 22 025- Socijalna zaštita, Potprogram – Prava iz oblasti boračke, invalidske i dječje zaštite, Aktivnost- Prava iz oblasti boračke, invalidske i dječje zaštite, ekonomska klasifikacija- Transferi opštinama (str. 129)

PRVA TAČKA- PREDLOG ZAKONA O BUDŽETU CRNE GORE ZA 2022. GODINU

Uvodne napomene o Predlogu zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu dao je državni sekretar u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja Janko Odović.

Naglasio je da su za sve potrošačke jedinice koje su predmet razmatranja ovog Odbora predložena uvećana finansijska sredstva. Posebno je naglasio da su uvećana izdvajanja za najranjivije grupe stanovništva, jer su sredstva Ministarstva finansija i socijalnog staranja u dijelu koji se tiče socijalne i dječje zaštite uvećana za 25, 03 miliona eura i to za: dječje dodatke u iznosu od 15,90 miliona eura, porodijska odsustva 2, 9 miliona eura, tuđu njegu i pomoć 7,5 miliona eura, izdržavanje štíćenika u domovima 2,6 miliona eura i oko 7 miliona eura po osnovu novog Zakona o obeštećenju bivših radnika rudarsko- metalnog sektora. Za Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava u dijelu programa 12024 - Uređenje i upravljanje u sistemu pravosuđa i 12025 - Unapređenje i zaštita ljudskih i manjinskih prava i promocija rodne ravnopravnosti predložen je iznos od 4.503.000,96 eura što predstavlja uvećanje od 1.400.000 eura, odnosno za 39,8% u odnosu na ovu godinu. Uvažen je predlog zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava dostavljen od strane Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, odnosno zahtjev Odbora za ljudska prava i slobode, u skladu sa Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitniku i predložena su sredstva u iznosu od 768.381,47 eura.

Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama takođe su predložena uvećana budžetska sredstva u iznosu od 642.466,99 eura, što predstavlja povećanje od 11% u odnosu na ovu godinu. Za Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava predložena su sredstva u iznosu od 1.392.451,00 eura, uz napomenu da je Fond ove godine na programu koji se tiče zaštite i ostvarivanja manjinskih prava ostvario uštede. Za Ministarstvo finansija i socijalnog staranja u dijelu potprograma- Prava iz oblasti boračke, invalidske zaštite i dječje zaštite predložena su budžetska sredstva u iznosu od 142.970.872,25 eura, što je povećanje od 21,3% u odnosu na ovu godinu. Za 2022. godinu Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta u okviru Programa 19032 - Uređenje, nadzor i razvoj svih nivoa obrazovnog sistema, nauke, kulture i sporta predložena budžetska sredstva iznose 44.659.332,59 eura, što predstavlja najveće povećanje za potrošačke jedinice koje su predmet interesovanja Odbora za ljudska prava i slobode, dok su za Zavod za školstvo planirana sredstva u iznosu od 1.465.387,25 eura.

Državni sekretar Odović je naglasio da su za sve potrošačke jedinice koje su predmet interesovanja Odbora za ljudska prava i slobode predložena ukupna budžetska sredstva u iznosu od 196.792.344,51 eura, što je povećanje za više od 44 miliona eura, odnosno 28,9% u odnosu na budžetska sredstva u 2021.

Kada je riječ o finansiranju dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju u okviru aktivnosti - Prava iz oblasti boračke, invalidske i dječje zaštite, u sklopu transfera opštinama predviđena su sredstva za dnevne centre. Smatra da bi trebalo razgovarati o kriterijumima i mjerilima za utvrđivanje cijene usluga socijalne i dječje zaštite koje obezbjeđuje država i za koju nadležni organ državne uprave određuje cijenu, dok kriterijume i mjerila za utvrđivanje cijene usluga socijalne i dječje zaštite koje se finansiraju iz budžeta lokalnih samouprava utvrđuje nadležni organ lokalne samouprave. Lokalne samouprave koje su osnovale dnevne centre za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju moraju utvrditi kriterijume i mjerila za utvrđivanje cijena usluga socijalne i dječje zaštite i utvrditi cijenu i učešće korisnika u troškovima usluga. Svi dnevni centri, osim Dnevnog centra koji funkcioniše pri Dječjem domu "Mladost" u Bijeloj osnovani su od strane lokalnih samouprava, a do sada nijedna opština nije donijela kriterijume, niti je utvrdila cijenu usluga. Takvo stanje su zatekli prošle godine dolaskom na vlast, pa je funkcionisanje i održivost dnevnih centara bilo ugroženo. Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, u skladu sa Pravilnikom o visini sredstava za razvoj, odnosno finansiranje usluga socijalne i dječje zaštite i kriterijumima za njihovu raspodjelu, može učestvovati u finansiranju dnevnih centara. Imajući u vidu da se radi o najranjivijom kategoriji stanovništva, Ministarstvo je obezbijedilo značajan iznos sredstava za finansiranje dnevnih centara, pa će i u narednoj godini učestvovati u njihovom finansiranju sa 150 eura po korisniku na mjesečnom nivou. Povećani su planirani izdaci za te namjene, jer shvataju potrebe djece sa smetnjama u razvoju i njihovih roditelja i shodno tome, planirano je da se sredstva uvećaju sa 300.000 na 500.000 eura.

U raspravi su učestvovali poslanici dr Srđan Pavićević, Jelena Božović i dr Strahinja Bulajić, državni sekretar u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović, koordinatorka Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja Biljana Vučetić, direktor Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Ivan Medojević, državni sekretar Ministarstva finansija i socijalnog staranja Janko Odović, direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Emir Dacić, v. d. direktora Direktorata za državni budžet Bojan Paunović, državna revizorka u Državnoj revizorskoj instituciji mr Zorica Knežević, predsjednik Hrvatskog savjeta u Crnoj Gori Zvonimir Deković, predsjednik Izvršnog odbora Bošnjačkog vijeća Mirsad Rastoder, predsjednik Romskog savjeta Mensur Šaljaj, predsjednik

Odbora Jovan Jole Vučurović, ministarka prosvjete, nauke, kulture i sporta prof. dr Vesna Bratić i direktor Zavoda za školstvo Rešad Sijarić.

Poslanik dr Srđan Pavićević je saopštio da odnos prema djeci sa invaliditetom odlikava naše društvo, stepen demokratske zrelosti i da je odnos prema ovoj grupi lica ogledalo nacionalne savjesti. Naveo je da se na pozive za učešće na tematskim sjednicama Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje posvećenim ovoj ranjivoj populaciji nije odazivao niko iz Ministarstva finansija i socijalnog staranja, uz ocjenu da je Ministarstvo moralo da pokaže više interesovanja i senzibiliteta prema djeci sa invaliditetom i da uspostavi komunikaciju sa nadležnim odborima i Skupštinom Crne Gore na ovu temu.

Poslanica Jelena Božović je upitala šta je urađeno povodom Dopisa NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa" i urgencije Odbora sa prethodne sjednice u vezi sa raspodjelom sredstava po konkursima Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava koje u 2021. godini po konkursu u oblasti invaliditeta treba da raspodijeli 388.000 eura i Ministarstva finansija i socijalnog staranja koje treba da raspodijeli 380.000 eura.

Poslanik dr Strahinja Bulajić je saopštio da postoji određeni broj roditelja, prvenstveno samohranih majki, ali i očeva koji isključivo žive od primanja njihove djece sa invaliditetom, jer nijesu u mogućnosti da rade zbog njege djeteta. Mnoga od te djece ne žive dugo, tako da nakon njihove smrti porodice ostaju bez ikakvih primanja. Takođe, određena djeca sa invaliditetom nakon smrti roditelja ostaju prepušteni sami sebi ukoliko nemaju ni braće ni sestara. Upitao je da li je predviđen određeni iznos sredstava za te grupe lica i koja je uloga države i društva u takvim situacijama. Smatra da se problemi o kojima su poslanici govorili ne mogu riješiti dok se resor socijalnog staranja na odvoji od resora finansija.

Državni sekretar u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović je saopštio da je Komisija Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava odradila svoj posao, projekte je uputila procjenjivačima i ovih dana očekuju odluku Komisije o raspodjeli sredstava, tako da će ista do kraja godine biti raspodijeljena, dok je državni sekretar Ministarstva finansija i socijalnog staranja Janko Odović saopštio da su pripremili Odluku koju će danas razmotriti Vlada Crne Gore kojom se predlaže da sva sredstva po konkursima za raspodjelu sredstava za projekte NVO koja ne budu podijeljena tokom ove godine budu isplaćena naredne godine iz tekuće budžetske rezerve.

Biljana Vučetić, koordinatorka Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu saopštila je da model za finansiranje dnevnih centara nije dobar. Država vrši finansiranje svih 17 dnevnih centara u Crnoj Gori, ali lokalna samouprava ne donosi pravilnike i kriterijume za izračunavanje cijene usluga. Postoje svi zakonski osnovi, ali ne postoji spremnost u lokalnim samoupravama zbog čega su im preporučili da donesu lokalne planove i utvrde cijene usluga, a ponudili su im i modele za realizaciju tih aktivnosti. Ministarstvo finansija i socijalnog staranja nema distanciran odnos prema ovoj populaciji, već nagovaraju lokalne samouprave da rade svoj posao. Konkursi za raspodjelu sredstava su kasnili, isti su u toku, a procjenjivači rade svoj posao i donijeće se odluka o raspodjeli sredstava. Naglasila je da postoje neprepoznate kategorije u zakonu, a da bi se nešto finansiralo potrebno je da bude prepoznato zakonom kako bi prava mogli ostvarivati u skladu sa zakonskim odredbama.

Prisutni predstavnici potrošačkih jedinica su upoznali članove Odbora sa njihovim stavovima povodom predloženih budžetskih sredstava za 2022. godinu.

Državni sekretar u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović je saopštio da su sredstva planirana za ovo Ministarstvo u 2022. godini značajno veća u odnosu na sredstva kojima su raspolagali ove godine. Naglasio je da Ministarstvo pravde, ljudskih i

manjinskih prava ne smije biti jedina institucija koja će se baviti zaštitom ljudskih prava i sloboda, navodeći da je zahvalan i Odboru za ljudska prava i slobode na pokretanju važnih tema o ljudskim pravima. U okviru Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava putem konkursa ove godine će nevladinim organizacijama za projekte raspodijeliti skoro 1.300.000 eura. Imaju namjeru i da pomognu Centru za očuvanje i razvoj kulture manjina obezbeđivanjem adekvatnih prostornih kapaciteta, jer im je namjera da tokom naredne godine objedine prostor Ministarstva i CEKUM-a. Zadovoljan je sredstvima planiranim za Ministarstvo, uz nadu da će u narednim godinama obezbijediti i dodatna sredstva posredstvom projekata međunarodnih organizacija.

Direktor Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Ivan Medojević je izrazio nezadovoljstvo predloženim budžetskim sredstvima i time što nijesu kontaktirani u pripremi Predloga zakona o budžetu za 2022. godinu. Uvećanje sredstava za 11% u odnosu na ovu godinu odnosi se samo na implementaciju sistema elektronske arhive, za šta je planirano oko 64.000 eura, što će olakšati administrativne poslove u Agenciji, ali ta ulaganja neće doprinijeti jačanju kadrovskih kapaciteta Agencije, što je jedna od preporuka iz poslednjeg Izveštaja Evropske komisije o Crnoj Gori. Takođe, preporučeno im je da rade na podizanju svijesti građana o pravu na slobodan pristup informacijama, ali u 2022. godini, sa planiranim budžetskim sredstvima neće moći ništa postići na tom polju. Predlogom budžeta nijesu planirana nova zapošljavanja, niti sredstva za proaktivno djelovanje Agencije. U 2022. planirano je donošenje zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama kojim će se Agenciji dodati nove nadležnosti, jer će Agencija vršiti cjelokupan nadzor nad sprovođenjem Zakona. U pripremi je i novi zakon o zaštiti podataka o ličnosti kojim će takođe dobiti nove nadležnosti. Ministarstvo finansija im ni ranije nije pružalo podršku u zahtjevima za povećanje administrativnih kapaciteta. Samo za poštanske usluge na godišnjem nivou imaju troškove od 10.000 eura, a plata kurira/dostavljača kada bi ga zaposlili u Agenciji iznosila bi 4.000 eura na godišnjem nivou. Podsjetio je da je Skupština pokrenula predlog za razrešenje predsjednika i člana Savjeta Agencije, pa će njihovim eventualnim razrešenjem Agencija određeno vrijeme biti paralisana u radu.

Državni sekretar Ministarstva finansija i socijalnog staranja Janko Odović smatra da su sredstva koja su opredijeljena Agenciji zadovoljavajuća, a kada se usvoje pomenuti zakoni tokom naredne godine uvažiće nove nadležnosti Agencije i shodno tome planirati potrebna sredstva za njen rad. Ukazao je na veliku zloupotrebu u podnošenjima zahtjeva za slobodan pristup informacijama, za šta je direktor Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Bojan Obrenović pojasnio da nije nadležna Agencija, već Vlada Crne Gore i Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija. Odović smatra da je urgentnije povećanje broja zaposlenih u zdravstvenom sektoru, centrima za socijalni rad i dnevnim centrima za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, nego u Agenciji.

Direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Emir Dacić je ukazao na nepoklapanje iznosa sredstava opredijeljenih za funkcionisanje Fonda sadržanih u Nacrtu zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu i Predlogu zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu navodeći da sredstva koja su im planirana Predlogom zakona o budžetu za 2022. iznose 1.392.451,00 eura, što ne predstavlja iznos od najmanje 0,15% od tekućeg budžeta, kako je propisano Zakonom o manjinskim pravima i slobodama.

Bojan Paunović, v.d. direktora Direktorata za državni budžet je saopštio da su svjesni zakonskog procenta za finansiranje Fonda, ali su u potpunosti uvažili zahtjev Fonda, pri čemu je direktor Dacić na sjednici Odbora naglasio da je potrebno ispoštovati odredbu Zakona o

manjinskim pravima i slobodama. Paunović je naglasio da moraju poštovati proceduru utvrđenu Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Državna revizorka u Državnoj revizorskoj instituciji mr Zorica Knežević je saopštila da je DRI, na inicijativu Odbora za ljudska prava i slobode, a uzimajući u obzir i ostale kriterijume utvrđene smjernicama DRI za izbor i planiranje revizija izvršila dopunu Godišnjeg plana revizija za 2021. godinu i uvrstila reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i Nacionalnih savjeta za 2020. godinu. S tim u vezi, završen je terenski dio revizije Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, a u toku je izrada preliminarnog izvještaja koji će do kraja godine biti dostavljen subjektu revizije na izjašnjenje, a početkom 2022. pristupiće izradi konačnog izvještaja. U toku je terenski dio revizije za godišnje finansijske izvještaje nacionalnih savjeta za 2020. godinu čiji završetak je planiran do kraja godine, a tokom januara će se pristupiti izradi preliminarnog, a do kraja januara izradi konačnog izvještaja o reviziji. Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore Salko Luboder je informisao o ključnim aktivnostima Centra realizovanim tokom 2021. godine. Saopštio je da je budžet za 2021. godinu do sada realizovan sa 95%, a do kraja godine biće u potpunosti realizovan. Predloženi budžet za CEKUM za 2022. godinu je preko 20% veći u odnosu na njihov ovogodišnji budžet, a za programske aktivnosti izdvojeno je oko 54.000 eura, što je nedovoljno za sve aktivnosti koje planiraju realizovati i apelovao je na članove Odbora da se sagleda mogućnost da se uvećaju sredstva za programske aktivnosti CEKUM-a.

Bojan Paunović, v.d. direktora Direktorata za državni budžet smatra da tokom godine u koordinaciji sa Ministarstvom pravde, ljudskih i manjinskih prava treba realizovati konsultacije i obezbijediti dodatna sredstva za programske aktivnosti CEKUM-a, što je prihvatio i državni sekretar Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović.

Predsjednik Hrvatskog savjeta Zvonimir Deković je saopštio da predloženim budžetskim sredstvima mogu realizovati osnovne aktivnosti. Sugerisao je da se razmotri mogućnost izmjene Zakona o manjinskim pravima i slobodama kako bi se produžio rok u kojem su savjeti dužni da dostave godišnje izvještaje o radu i finansijskom poslovanju resornom Ministarstvu i nadležnom skupštinskom odboru.

Predsjednik Izvršnog odbora Bošnjačkog vijeća Mirsad Rastoder je izrazio začuđenost što se šteti na sredstvima za Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina i Nacionalne savjete. Bošnjačko vijeće je nezadovoljno predloženim budžetskim sredstvima, jer imaju status podstanara i plaćaju zakup za prostor, tako da im preostaje malo sredstava za programske aktivnosti. Apelovao je na Ministarstvo da razmotri mogućnost uvećanja budžetskih sredstava za Nacionalne savjete.

Predsjednik Romskog savjeta Mensur Šaljaj smatra da su Romi u Crnoj Gori diskriminirani, posebno na političkom nivou. Podsjetio je da su prije mjesec dana Skupštini Crne Gore uputili Inicijativu za smanjenje cenzusa definisanog Zakonom o izboru odbornika i poslanika, ali još uvijek nijesu dobili odgovor. Smatra da u Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta treba osnovati Odjeljenje za Rome i nastaviti sa mentorskom podrškom srednjoškolicima. Tokom 2022/2023. planiraju mapiranje romskih naselja kako bi doprinijeli i većoj stopi upisa romske djece u predškolsko obrazovanje. Takođe, smatra da je potrebna podrška socijalnih saradnika koji treba da poznaju romski ili albanski jezik, a neophodno je definisati i afirmativnu akciju za Rome prilikom upisa na visokoškolske ustanove. Mišljenja je da nacionalnim savjetima treba uvećati budžetska sredstva.

Predsjednik Odbora Jovan Jole Vučurović je informisao o Dopisu predsjednika Albanskog nacionalnog savjeta Faika Nike i odgovornog urednika nedjeljnika "Koha Javore" Ali Salaja,

upućenom Odboru kojim se zahtijeva da Skupština Crne Gore iznos budžetskih sredstava za nedjeljnik „Koha Javore“ sa dosadašnjih 100.000 eura poveća na 150.000 eura počev od naredne 2022. godine.

Ministarka prosvjete, nauke, kulture i sporta prof. dr Vesna Bratić je saopštila da naš obrazovni sistem za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama kao prvi izbor i imperativ postavlja inkluzivno obrazovanje u okviru redovnog školovanja. Donešena je Strategija inkluzivnog obrazovanja za period 2019-2025. koja određuje dalje pravce obrazovanja za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama čiji fokus je na inkluzivnoj kulturi i praksi, jačanju kapaciteta zaposlenih, inicijalnom obrazovanju i profesionalnom razvoju, kontinuiranom mehanizmu podrške, pristupačnosti i opremljenosti škola, eksternom utvrđivanju kvaliteta i internoj evaluaciji. Samim tim strateški ciljevi su usmjereni na dostupnost, pravičnost, jednakost, kontinuitet i kvalitet inkluzivnog obrazovanja. Budžetsko planiranje u oblasti inkluzivnog obrazovanja se sprovodi na evidentiranim dokazima i potrebama zasnovanim na godišnjim i periodičnim analizama postignuća realizovanih aktivnosti i programa, podacima iz MEIS-a, a značajan dio aktivnosti se sprovodi projektno i programski kroz donacije. Naglasila je da su za inkluzivno obrazovanje planirana sredstva iz donacije UNICEF-a i iz tekućeg budžeta Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta u ukupnom iznosu od 237.400 eura, od čega je 110.000 eura iz donacija, a 127.400 eura je iz budžeta Ministarstva. Na poziciji - Ugovori o djelu planirana su sredstva za rad drugostepene komisije za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama, a u okviru aktivnosti - Održavanje i opremanje vaspitno-obrazovnih ustanova- konsultantske usluge, projekti i studije planirane su aktivnosti: uvođenje koncepta pristupačnog formata za koji su planirana sredstva u iznosu od 10.000 eura, a dio aktivnosti biće pokriven i kroz programsku saradnju sa UNICEF-om, zatim poboljšanje pristupačnosti za šta se planiraju sredstva u iznosu od 100.000 eura, dok su na poziciji - Ostale usluge planirana sredstva u iznosu od 13.000 eura za izradu didaktičkih sredstava, dok će se dio sredstava u iznosu od 10.000 eura obezbijediti u saradnji sa UNICEF-om. Planirane aktivnosti koje će se finansirati iz donacija tokom 2022. godine uključuju: evaluaciju i unapređenje individualnog obrazovnog plana-10.000 eura, obuka za inovirani plan- 20.000 eura, analiza rada komisija za usmjeravanje i kreiranje novog modela rada i uključivanja u vaspitno-obrazovni proces -15.000 eura, obuka za inovirani rad komisija inkluzivnog sistema- 15.000 eura i po 10.000 eura za promotivne aktivnosti i kampanje na temu „Inkluzija, nediskriminacija i nenasilje“, obuka kadra o preventivnim aktivnostima i praćenje realizacije školskih i promotivnih preventivnih mjera, uvođenje koncepta pristupačnog formata i izrada didaktičkog materijala u ukupnom iznosu od 110.000 eura. Zaključila je da je Ministarstvo finansija i socijalnog staranja prepoznalo važnost inkluzivnog obrazovanja i uvećalo budžetska izdvajanja po tom osnovu za Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta sa 2.000 eura koliko je bilo u 2021. na 127.400 eura za 2022. godinu.

Direktor Zavoda za školstvo Rešad Sijarić je potvrdio da je Ministarstvo finansija i socijalnog staranja predložilo veća sredstva za inkluzivno obrazovanje u narednoj godini. Zavod za školstvo duži niz godina sprovodi programe koji se odnose na mobilne timove koji imaju oko 40 članova i pružaju podršku djeci sa posebnim obrazovnim potrebama i nastavnicima. Ove godine su za te namjene imali 40.000 eura, a u narednoj godini planirano je 78.000 eura. Nedostaje im 100.000 eura za rad i nada se da će im se izaći u susret u cilju realizacije projekta „Cetinje- jedna priča“.

Nakon rasprave, u 15 sati i 5 minuta određena je pauza, a sjednica je nastavljena u 15 sati i 20 minuta.

Prilikom izjašnjavanja, Odbor je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) podržao predlog budžeta za Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta, Zavod za školstvo u domenu obezbjeđivanja dovoljnih budžetskih sredstava za sprovođenje politike inkluzivnog obrazovanja na svim nivoima i Ministarstvo finansija i socijalnog staranja u domenu obezbjeđivanja održivosti funkcionisanja dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, dok su članovi Odbora sa sedam glasova „uzdržanih“ glasali o predlogu budžeta za Agenciju za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i Nacionalne savjete. Takođe, povodom Dopisa Nacionalnog savjeta Albanaca kojim se zahtijeva da Skupština Crne Gore iznos budžetskih sredstava za nedjeljnik „Koha Javore“ sa dosadašnjih 100.000 eura poveća na 150.000 eura počev od naredne 2022. godine, Odbor je donio zaključak kojim podržava zahtjev za obezbjeđivanje dodatnih sredstava za finansiranje pomenutog nedjeljnika.

Na osnovu čl. 69 i 137 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode sa 20. sjednice, održane 16. decembra 2021. godine podnosi sledeće

MIŠLJENJE O RAZMATRANJU PREDLOGA ZAKONA O BUDŽETU CRNE GORE ZA 2022. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore na 20. sjednici, održanoj 16. decembra 2021. godine, u skladu sa članom 137 stav 2 Poslovnika Skupštine, **kao zainteresovani odbor**, razmotrio je **PREDLOG ZAKONA O BUDŽETU CRNE GORE ZA 2022. GODINU** u dijelu sledećih budžetskih potrošačkih jedinica:

- (1) **Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore** – član 53 stav 3 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list CG“, br. 42/11 i 32/14), u okviru Programa 12 020 - Zaštita ljudskih prava i sloboda (str. 287 i 288 - 50201),
- (2) **Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava** u okviru programa: 12 024 - Uređenje i upravljanje u sistemu pravosuđa i 12 025 - Unapređenje i zaštita ljudskih i manjinskih prava i promocija rodne ravnopravnosti (str. 77, 78, 79, 80, 81, 82 - 40201),
- (3) **Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama** u okviru Programa 12 021 - Zaštita ličnih podataka i slobodan pristup informacijama (str. 299 i 300 - 51001),
- (4) **Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava** u okviru Programa 12 025 - Unapređenje i zaštita ljudskih i manjinskih prava i promocija rodne ravnopravnosti (str. 318 i 319 - 52601),
- (5) **Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore** u okviru Programa 20 021 - Zaštita, očuvanje i razvoj kulturne baštine (str. 81 i 82 - Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava - 40201) i
- (6) **Nacionalni savjeti** u okviru Programa 12 025 - Unapređenje i zaštita ljudskih i manjinskih prava i promocija rodne ravnopravnosti (Aktivnost 12025001/005) (strana 81 - Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava - 40201)

a) u domenu obezbjeđivanja dovoljnih budžetskih sredstava za sprovođenje politike inkluzivnog obrazovanja na svim nivoima:

- **Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta i Zavod za školstvo**, u okviru Programa 19 032 - Uređenje, nadzor i razvoj svih nivoa obrazovnog sistema, nauke, kulture i sporta (str. 170, 171 i 172 – Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta – 40701 i str. 194, 195 i 196 – Zavod za školstvo – 40704) i

b) u domenu obezbjeđivanja održivosti funkcionisanja dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju:

- **Ministarstvo finansija i socijalnog staranja**, u okviru Programa 22 025- Socijalna zaštita, Potprogram – Prava iz oblasti boračke, invalidske i dječje zaštite, Aktivnost- Prava iz oblasti boračke, invalidske i dječje zaštite, ekonomska klasifikacija- Transferi opštinama (str. 129)

Uvodne napomene o Predlogu zakona o Budžetu Crne Gore za 2022. godinu dao je državni sekretar u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja Janko Odović naglašavajući da su za sve potrošačke jedinice koje su predmet razmatranja Odbora za ljudska prava i slobode predložena ukupna budžetska sredstva u iznosu od 196.792.344,51 eura, što je povećanje za više od 44 miliona eura, odnosno 28,9% u odnosu na budžetska sredstva u 2021.

- Uvažen je predlog zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava dostavljen od strane **Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore**, odnosno zahtjev Odbora za ljudska prava i slobode za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitniku, shodno Zakonu o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, i predložena su sredstva u iznosu od 768.381,47 eura.

- Za **Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava** u dijelu programa 12024 - Uređenje i upravljanje u sistemu pravosuđa i 12025 - Unapređenje i zaštita ljudskih i manjinskih prava i promocija rodne ravnopravnosti predložen je iznos od 4.503.000,96 eura što predstavlja uvećanje od 1.400.000 eura, odnosno za 39,8% u odnosu na ovu godinu.

- **Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama** predložena su uvećana budžetska sredstva u iznosu od 642.466,99 eura, što predstavlja povećanje od 11% u odnosu na ovu godinu.

- Za **Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava** predložena su sredstva u iznosu od 1.392.451,00 eura, uz napomenu da je Fond ove godine na programu koji se tiče zaštite i ostvarivanja manjinskih prava ostvario uštede.

- **Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta** u okviru Programa 19032 - Uređenje, nadzor i razvoj svih nivoa obrazovnog sistema, nauke, kulture i sporta predložena su sredstva u iznosu od 44.659.332,59 eura, dok su za **Zavod za školstvo** planirana sredstva u iznosu od 1.465.387,25 eura.

- Uvećana su izdvajanja za najranjivije grupe stanovništva, jer su sredstva **Ministarstva finansija i socijalnog staranja u dijelu koji se tiče socijalne i dječje zaštite** uvećana za 25, 03 miliona eura i to za: dječje dodatke u iznosu od 15,90 miliona eura, porodijska odsustva 2, 9 miliona eura, tuđu njegu i pomoć 7,5 miliona eura, izdržavanje šticećenika u domovima 2,6 miliona eura i oko 7 miliona eura po osnovu novog Zakona o obeštećenju bivših radnika rudarsko- metalnog sektora. U dijelu potprograma- Prava iz oblasti boračke, invalidske zaštite i dječje zaštite predložena su budžetska sredstva u iznosu od 142.970.872,25 eura, što je povećanje od 21,3% u odnosu na ovu godinu.

Kada je riječ o finansiranju dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju predviđena su budžetska sredstva u iznosu od 150 eura po korisniku na mjesečnom nivou.

Predstavnici potrošačkih jedinica su upoznali članove Odbora sa njihovim stavovima povodom predloženih budžetskih sredstava za 2022. godinu.

Državni sekretar u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović je saopštio da su sredstva planirana za ovo Ministarstvo u 2022. godini značajno veća u odnosu na sredstva kojima su raspolagali tokom ove godine, čime su zadovoljni, uz nadu da će u narednim godinama obezbijediti i dodatna sredstva posredstvom projekata međunarodnih organizacija. Imaju namjeru i da pomognu Centru

za očuvanje i razvoj kulture manjina obezbjeđivanjem adekvatnih prostornih kapaciteta, objedinjavanjem prostora Ministarstva i CEKUM-a.

Direktor Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Ivan Medojević je izrazio nezadovoljstvo predloženim budžetskim sredstvima i time što nijesu kontaktirani u pripremi Predloga zakona o budžetu za 2022. godinu. Uvećanje sredstava za 11% u odnosu na ovu godinu odnosi se samo na implementaciju sistema elektronske arhive, za šta je planirano oko 64.000 eura, što će olakšati administrativne poslove u Agenciji, ali neće doprinijeti jačanju kadrovskih kapaciteta Agencije, što je jedna od preporuka iz poslednjeg Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori. Takođe, preporučeno im je da rade na podizanju svijesti građana o pravu na slobodan pristup informacijama, ali u 2022. godini, sa planiranim budžetskim sredstvima neće moći ništa postići na tom polju. Predlogom budžeta nijesu planirana nova zapošljavanja, niti sredstva za proaktivno djelovanje Agencije. U 2022. planirano je donošenje zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama i novog zakona o zaštiti podataka o ličnosti kojim će se Agenciji dodati nove nadležnosti za koje će im biti potrebna i dodatna sredstva.

Direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Emir Dacić je ukazao na nepoklapanje iznosa sredstava opredijeljenih za funkcionisanje Fonda sadržanih u Nacrtu zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu i Predlogu zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu navodeći da sredstva koja su im planirana Predlogom zakona o budžetu za 2022. iznose 1.392.451,00 eura, što ne predstavlja iznos od najmanje 0,15% od tekućeg budžeta, kako je propisano Zakonom o manjinskim pravima i slobodama.

Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore Salko Luboder je saopštio da je predloženi budžet za CEKUM za 2022. godinu preko 20% veći u odnosu na njihov ovogodišnji budžet, a za programske aktivnosti izdvojeno je oko 54.000 eura, što je nedovoljno. Na sjednici Odbora je ukazano da tokom godine u koordinaciji sa Ministarstvom pravde, ljudskih i manjinskih prava treba realizovati konsultacije i obezbijediti dodatna sredstva za programske aktivnosti CEKUM-a, o čemu je postignuta saglasnost predstavnika Ministarstva finansija i socijalnog staranja, Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava i CEKUM-a.

Predsjednik Hrvatskog savjeta Zvonimir Deković je saopštio da predloženim budžetskim sredstvima mogu realizovati osnovne aktivnosti, dok je predsjednik Izvršnog odbora Bošnjackog vijeća Mirsad Rastoder izrazio nezadovoljstvo predloženim budžetskim sredstvima, jer imaju status podstanara i plaćaju zakup za prostor, tako da im preostaje malo sredstava za programske aktivnosti, kao i predsjednik Romskog savjeta Mensur Šaljaj koji smatra da nacionalnim savjetima treba uvećati budžetska sredstva.

Ministarka prosvjete, nauke, kulture i sporta prof. dr Vesna Bratić je saopštila da su za inkluzivno obrazovanje planirana sredstva iz donacije UNICEF-a i iz tekućeg budžeta Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta u ukupnom iznosu od 237.400 eura, od čega je 110.000 eura iz donacija, a 127.400 eura je iz budžeta Ministarstva. Na poziciji -Ugovori o djelu planirana su sredstva za rad drugostepene komisije za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama, a u okviru aktivnosti - Održavanje i opremanje vaspitno-obrazovnih ustanova- konsultantske usluge, projekti i studije planirane su aktivnosti: uvođenje koncepta pristupačnog formata za koji su planirana sredstva u iznosu od 10.000 eura, a dio aktivnosti biće pokriven i kroz programsku saradnju sa UNICEF-om, zatim poboljšanje pristupačnosti za šta se planiraju sredstva u iznosu od 100.000 eura, dok su na poziciji - Ostale usluge planirana sredstva u iznosu od 13.000 eura za izradu didaktičkih sredstava, dok će se dio sredstava u iznosu od 10.000 eura obezbijediti u saradnji sa UNICEF-om. Planirane aktivnosti koje će se finansirati iz donacija tokom 2022. godine uključuju: evaluaciju i unapređenje individualnog obrazovnog plana-10.000 eura, obuka za inovirani plan-20.000 eura, analiza rada komisija za usmjeravanje i kreiranje novog modela rada i uključivanja u vaspitno-obrazovni proces -15.000 eura, obuka za inovirani rad komisija inkluzivnog sistema- 15.000 eura i po 10.000 eura za promotivne aktivnosti i kampanje na temu „Inkluzija, nediskriminacija i nenasilje“, obuka kadra o preventivnim aktivnostima i praćenje realizacije školskih i promotivnih preventivnih mjera, uvođenje koncepta pristupačnog formata i izrada didaktičkog materijala u ukupnom iznosu od 110.000 eura. Zaključila je da je Ministarstvo finansija i socijalnog staranja prepoznalo važnost inkluzivnog obrazovanja i uvećalo budžetska izdvajanja po tom osnovu za Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta sa 2.000 eura koliko je bilo u 2021. na 127.400 eura za 2022.

Direktor Zavoda za školstvo Rešad Sijarić je saopštio da Zavod za školstvo duži niz godina sprovodi programe koji se odnose na mobilne timove koji imaju oko 40 članova i pružaju podršku djeci sa posebnim obrazovnim potrebama i nastavnicima. Ove godine su za te namjene imali 40.000 eura, a u narednoj godini planirano je 78.000 eura. Nedostaje im 100.000 eura za rad i nada se da će im se izaći u susret u cilju realizacije projekta „Cetinje- jedna priča“.

Nakon obrazloženja predstavnika predlagača i predstavnika potrošačkih jedinica, Odbor je:

(1) jednoglasno (sa sedam glasova „za“) **podržao** Predlog budžeta za Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i **preporučuje** Odboru za ekonomiju, finansije i budžet **da predloži Skupštini da ga usvoji**;

(2) jednoglasno (sa sedam glasova „za“) **podržao** Predlog budžeta za Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava i **preporučuje** Odboru za ekonomiju, finansije i budžet **da predloži Skupštini da ga usvoji**;

(3) sa sedam glasova „uzdržanih“ glasao o Predlogu budžeta za Agenciju za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama;

(4) sa sedam glasova „uzdržanih“ glasao o Predlogu budžeta za Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava;

(5) jednoglasno (sa sedam glasova „za“) **podržao** Predlog budžeta za Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore i **preporučuje** Odboru za ekonomiju, finansije i budžet **da predloži Skupštini da ga usvoji**;

(6) sa sedam glasova „uzdržanih“ glasao o Predlogu budžeta za Nacionalne savjete;

Povodom Dopisa predsjednika Albanskog nacionalnog savjeta Faika Nike i odgovornog urednika nedjeljnika „Koha Javore“ Ali Salaja, kojim se zahtijeva da Skupština Crne Gore iznos budžetskih sredstava za nedjeljnik „Koha Javore“ sa dosadašnjih 100.000 eura poveća na 150.000 eura počev od naredne 2022. godine, Odbor je donio Zaključak kojim podržava zahtjev za obezbjeđivanje dodatnih sredstava za finansiranje pomenutog nedjeljnika.

(a) jednoglasno (sa sedam glasova „za“) podržao Predlog budžeta za Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta i Zavod za školstvo **u domenu obezbjeđivanja dovoljnih budžetskih sredstava za sprovođenje politike inkluzivnog obrazovanja na svim nivoima** i **preporučuje** Odboru za ekonomiju, finansije i budžet da predloži Skupštini **da ga usvoji**.

(b) jednoglasno (sa sedam glasova „za“) podržao Predlog budžeta za Ministarstvo finansija i socijalnog staranja **u domenu obezbjeđivanja održivosti funkcionisanja dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju** i **preporučuje** Odboru za ekonomiju, finansije i budžet da predloži Skupštini **da ga usvoji**.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Odbora za ekonomiju, finansije i budžet određen je poslanik dr Albin Čeman, član Odbora.

Sjednica je završena u 15 sati i 25 minuta.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

Jovan Jole Vučurović